

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๒๙

จิตตภาวนาเป็นหัวใจของพุทธศาสนา

ในฤดูพรรษา เป็นเวลาที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการประกอบความพากเพียร เพราะไม่มีการเข้า ๆ ออก ๆ ของพระทั้งในวัดและนอกวัดที่ยังอยู่ตลอด ในพรรษาเช่นนี้เรื่องเหล่านี้ไม่ค่อยมี การประกอบความเพียรจึงสะดวก และการทำงานก็ไม่ให้มี ภาระมัดระวังมากเรื่องการก่อสร้าง ซึ่งเป็นข้าศึกกับทางด้านจิตตภาวนา ในครั้งพุทธกาล ท่านระมัดระวังอยู่มากทีเดียว ไม่ได้เหมือนสมัยทุกวันนี้ ที่ถือการก่อสร้างเป็นเนื้อเป็นหนังเป็นจิตเป็นใจเป็นศาสนาจริง ๆ ดูว่าเป็นอย่างนั้นในความรู้สึกของผู้สร้างผู้ทำ ไม่ว่าจะประชาชนญาติโยมและพระเณรในวัดมักเป็นเช่นนั้น จนกลายเป็นว่าศาสนาคือการสร้างวัตถุเหมือนกันกับโลกที่เขาสร้างกัน

ศาสนาคือกุฎิที่หรูหราสวยงาม ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในวัดอันเป็นด้านวัตถุแล้ว มีแต่ความหรูหราสวยงามทั้งนั้น ศาสนาเลยกลายเป็นเรื่องอย่างนั้นขึ้นมา ถ้าคนไม่เข้าใจเรื่องศาสนา เขาจะเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นศาสนาอย่างแท้จริง วัดใดไม่มีอย่างนั้นเขาถือว่าวัดนี้เหมือนกับไม่ใช่วัด พระชู้เกี้ยวชู้คร้าน เพราะไม่สร้างศาสนา คือความยุ่งเหยิงวุ่นวายนั้นแหละที่เขานับถือว่าเป็นสิริมงคล เพราะเขาไม่รู้ไม่เข้าใจ

ความจริงของศาสนาแล้วมีแต่จิตตภาวนาเป็นสำคัญมากที่สุด เป็นเนื้อเป็นหนังเป็นจิตเป็นใจเป็นหลักศาสนาอย่างแท้จริง ในวงคำสอนของพระพุทธเจ้าที่มุ่งมันต่อสิ่งเหล่านี้มากที่สุดยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด การสร้างก็มีบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ส่วนมากก็เป็นประชาชนญาติโยมเขาทำให้ไม่ได้ใหญ่โตอะไรนักนะ

เราไปดูชีวิตตามฐานของพระคันธกุฎิของพระพุทธเจ้าในอินเดีย ที่เขามาเล่าให้ฟัง เราก็เอามาคิดเหมือนกัน ใหญ่โตที่ไหน ท่านระมัดระวังมาก เช่นอย่างนางวิสาขาจะสร้างวัดสร้างวิหารอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ทรงมอบให้พระโมคคัลลาน์เป็นผู้คอยดูแล ตกเดือน เพราะพระโมคคัลลาน์นั้นเป็นพระอรหันต์แล้ว ไม่มีอะไรจะเสียหายเกี่ยวกับเรื่องการก่อสร้าง ส่วนพระทั้งหลายไม่ปรากฏว่าได้เข้าไปเกี่ยวข้องเลย ก็มีพระโมคคัลลาน์เท่านั้นคอยแนะนำช่างเขา นอกนั้นก็ให้เข้าป่าเข้าเขา ตามร่มไม้ ในถ้ำ เจ้ามืดต่าง ๆ เพื่อภาวนาอย่างเดียว นั่นแหละหลักศาสนาแท้เป็นอย่างนั้น

ท่านก็กล่าวไว้ว่าคันธธุระ วิปัสสนาธุระ อันเป็นของคู่เคียงกัน แต่หลักใหญ่ของศาสนาที่ท่านทรงมุ่งมันจริง ๆ ก็คือจิตตภาวนา ด้านนามธรรมเป็นสำคัญมากกว่าด้านวัตถุ ถ้าจะว่าไม่มีก็ความจำเป็นยังมี พระก็มาจากคน ประชาชนญาติโยมเขามีบ้านมีเรือน พระก็ต้องมีที่พักที่อาศัย จำเป็นก็ต้องสร้างต้องทำขึ้นพอได้อยู่อาศัยเพื่อจิตต

ภาวนาเป็นสำคัญ แต่ไม่ได้เพื่อความหรรษาโก้เก๋ มีชื่อเสียงมีเกียรติยศจากการก่อการ
สร้างอย่างนั้น มุ่งทางด้านจิตตภาวนาเป็นสำคัญมาก

เพราะฉะนั้นในอนุศาสน์จึงไม่เว้น เวลาบวชแล้วสอนรุกขมูล อยู่ร่มไม้ชายป่า
ชายเขาไปเป็นลำดับลำดับ พบกันพูดแต่เรื่องอรรถเรื่องธรรมเรื่องจิตตภาวนา ไม่ได้พูด
ถึงเรื่องการก่อการสร้าง การได้การเสีย การซื้อถูกขายแพง เรื่องโลกเรื่องสงสาร อันเป็น
เรื่องของฆราวาสเขาทำกันพระไม่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่ประพฤติปฏิบัติกำจัดกิเลสออกจาก
ใจของตนโดยถ่ายเดียวเท่านั้น

เพราะฉะนั้นการอยู่ด้วยกันมีจำนวนมากน้อยจึงมีความสะดวก ไม่วุ่นวาย ไม่
เกี่ยวกับเรื่องทิวิมานะฐานะสูงต่ำอะไร อันเป็นเรื่องที่จะมาโดนกันได้ เพราะเรื่องเหล่านี้
เป็นเรื่องของกิเลสมันโดนได้ง่าย กระทบกระเทือนกันได้ง่าย ไม่เหมือนเรื่องธรรม ถ้า
เรื่องธรรมแล้วอยู่เท่าไรก็อยู่กันได้สบาย เพราะมุ่งเหตุมุ่งผลมุ่งความถูกต้องดีงามเท่า
นั้นเป็นหลักใหญ่

นี่เราอยู่ด้วยกันถึงจะมีมาก สถานที่สงบสงัดในการบำเพ็ญเพียรก็เห็นว่าพอ
เหมาะสม ที่จะประกอบความเพียรได้สะดวกสบายอยู่แล้ว จึงควรเข้มงวดกวดขันใน
เรื่องความเพียรของตน เติบงกรม นั่งสมาธิภาวนา เป็นของสำคัญมากสำหรับพระ
กำจัดเรื่องของกิเลส ถ้าไม่มีศาสนาเป็นเครื่องเยี่ยวยารักษาหรือเป็นเครื่องแก้ไขหรือ
ต้านทานแล้ว คนทั้งโลกสัตว์ทั้งโลกจะเสียเพราะเรื่องของกิเลสนี้ อย่างฉิบหายป่นปี้
อย่างไม่มีปัญหาเลย นั่น แต่ที่พอมีสติมีชั่วพอลือเลือกได้บ้าง ก็เพราะมีศาสนา เฉพาะ
อย่างยิ่งคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านี้ละสำคัญมาก ที่จะกำจัดมันได้อย่างไม่ต้องสงสัย
หรือหมดไปจากจิตใจเสียจริง ๆ ไม่มีอะไรเหลือเลย เพราะอำนาจแห่งธรรมนี้

การปฏิบัติกำจัดสิ่งที่เป็นข้าศึกต่อใจคือกิเลสนี้ เราพึงทราบเสมอตามที่สอนไว้
แล้วว่า กิเลสไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย เป็นเรื่องที่ใหญ่โตมากที่สุด มีอำนาจมาก มีความฉลาด
แหลมคม ไหวพริบตลอบตะแลงนี้ไม่มีอะไรเกินกิเลส เรียกว่าสัตว์โลกทั้งหลายไม่รู้เลยก็
ว่าได้ อุบายวิธีการต่าง ๆ ที่ปกครองสัตว์โลก ที่จุดลากสัตว์โลกให้เป็นไปในแง่ต่าง ๆ
เราไม่มีทางทราบได้

เราอย่าพูดแต่เรื่องของโลกทั่ว ๆ ไปเลย เราดูหัวใจเรากับกิเลส ทั้ง ๆ ที่เราก็ก
เข้าใจในตัวเองว่ามีธรรมเป็นเครื่องกำจัด มีธรรมเป็นเครื่องทดสอบ มีธรรมเป็นคู่แข่ง
กัน มีธรรมเป็นเครื่องรบกันกับกิเลสอยู่แล้วภายในจิตใจ ตามความรู้สึกของตน แม้เช่น
นั้นเรายังไม่ทราบเวลาเปลอ ฟังซิ เวลาเปลอนั้นแลเป็นเวลาทีที่กิเลสต่อเรา ทั้ง ๆ ที่ตั้ง
หน้าตั้งตาจะไม่ให้เปลอแต่มันเปลอไปได้อย่างไร นี่ละความที่เรไม่ทราบว่ามันเปลอไป
ได้อย่างไรนั้นแหละ คือความฉลาดแหลมคมของกิเลสมันเหนือธรรมเรา คือสติปัญญา

เราไม่เพียงพอ จึงต้องได้พักผ่อนอยู่เสมอ ๆ นี่ละเราดูหัวใจเรานี้เท่านั้นไม่ต้องไปดูที่อื่น ซึ่งเป็นเหมือน ๆ กัน

แต่เราเข้าสู่แนวรบแล้ว และมีธรรม และรู้สึกว่ามีธรรมด้วย เอามาต่อสู้กับกิเลสยังพักผ่อนโดยไม่รู้สีกตัวเลย ๆ เป็นอย่างไรบ้าง มีไหมในหัวใจของพระวัดเรานี้ ผมนะแนใจร้อยเปอร์เซ็นต์ว่าไม่สงสัย มีอยู่อย่างนี้ แพอยู่อย่างนี้ เป็นอยู่อย่างนี้ แหลมคมไหมกิเลส ท่านทั้งหลายทราบไหม วันนี้ขอพูดอย่างเต็มหัวใจ เพราะได้ปฏิบัติต่อกิเลส ต่อสู้กับกิเลสมาเต็มหัวใจ

บางครั้งแทบว่าจะตายจริง ๆ ผมเคยเป็นมาแล้ว หนักขนาดไหน แหลมคมขนาดไหนกิเลส อุบายวิธีการท่อมเทลถึงชีวิตจิตใจก็มอบในบางครั้งจนจะไม่มีเหลือเลย เข้าถึงไหนถึงกัน นั้นถึงขนาดนั้นแหละถึงจะพอมียิบ ๆ แเย็บ ๆ เหมือนฟ้าแลบ..สติปัญญาของเรา แต่เมื่อพืดเมื่อเหวี่ยงกันอยู่เสมอ ด้วยความมุ่งมั่นขันแข็งในหัวใจเราแล้ว กิเลสจะเก่งขนาดไหนก็เถอะมันมีที่แพเราได้โดยไม่ต้องสงสัย ไม่เช่นนั้นจิตจะหลุดพ้นจากกิเลสหรือธรรมจะปราบกิเลสให้ราบกลายเป็นจิตที่บริสุทธิ์ขึ้นมาไม่ได้

ยกพระพุทธเจ้าเป็นตัวอย่าง นั่นก็คือพระองค์ปราบกิเลสให้เรียบราบภายในจิตใจหมดด้วยอุบายแห่งธรรมนั่นเอง แล้วก็มาประกาศอุบายวิธีการต่าง ๆ ทางฝ่ายเหตุ ที่จะต่อสู้กับกิเลสด้วยวิธีใด พร้อมกับผลที่ได้รับในเมื่อกิเลสได้หมอบราบลงไปแล้ว ให้บรรดาสาวกทั้งหลายได้ยินได้ฟัง ตลอดถึงสัตว์ทั่วโลกดินแดนในพุทธบริษัทของพระองค์ได้ยินได้ฟัง และได้ประพฤติปฏิบัติตามเรื่อยมาจนกระทั่งถึงพวกเรานี้ ล้วนแล้วแต่ธรรมเป็นธรรมชาติที่มีฤทธิ์มีเดชมีอำนาจฉลาดแหลมคมเหนือกิเลสทั้งนั้น เมื่อเรานำมาใช้ด้วยความสนใจจริง ๆ ตามหลักธรรมที่ท่านสอนไว้เป็นระยะ ๆ หรือเป็นขั้นเป็นตอน ให้พอเหมาะพอควรแก่การปราบกิเลสซึ่งมีขนาดหรือว่ามีน้ำหนักต่างกัน

เราดูในหัวใจของเรานี้ว่าเป็นอย่างไร วันหนึ่ง ๆ มีความรู้สึกตัวกับความเปลอเมื่อเทียบกันแล้ว ในวันหนึ่งของผู้ตั้งใจภาวนาในสงครามระหว่างกิเลสกับธรรมบนหัวใจนี้ อันไหนมีมากกว่ากัน ช่องแห่งความไม่เปลอกกับช่องแห่งความเปลอ เข้าเอาตรงนี้นั้นเราพิจารณาซิ นั้นละเราเปลอมากน้อยเพียงไร ก็แสดงให้เห็นชัดเจนว่ากิเลสนะได้เปรียบเรามากน้อยเพียงนั้น และมีคะแนนสูงกว่าเรามากน้อยเพียงนั้น นี่เป็นเครื่องวัดในหัวใจเราเอง

สติธรรมเป็นเครื่องวัดในเบื้องต้น ต้องสติธรรมก่อน สติเป็นของสำคัญในการประกอบความพากเพียร ถึงจะยังแก้ไม่ได้ก็ตาม สติต้องวางเป็นรากเป็นฐานจริง ๆ เมื่อสติได้ตั้งขึ้นแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกันอันขึ้นชื่อว่าธรรม ๆ แล้วจะตาม ๆ กันมา เราจะเห็นได้เวลาเราฝึกหัด ทั้ง ๆ ที่ล้มลุกคลุกคลานให้มันต่ออยู่ตลอดเวลา

ช่องแห่งความเปลอนั้นวันหนึ่งอย่างน้อย ๘๐% ช่องแห่งความไม่เปลอนั้นมีประมาณ ๒๐% ในความรู้สึกของเราที่ว่าได้ต่อสู้กันเต็มที่ ๆ ในวันหนึ่งคืนหนึ่ง ก็เรียกว่ายังล้มลุกคลุกคลาน

แต่การประพฤติปฏิบัติ การต่อสู้ด้วยความมุ่งมั่นไม่ลดละถอยหลัง สติที่ดีขึ้น ความสงบปรากฏขึ้นมาเป็นผลเป็นเครื่องสนับสนุนให้มีความพอใจ ให้มีความเอิบอุ่ม ให้มีความผาสุกสบายภายในจิตใจ ขณะที่จิตได้รับความสงบตัวเพราะกิเลสอ่อนข้อลงไปในขณะนั้น แล้วเป็นพลังอันหนึ่งของจิตที่จะให้มีแก่ความพากเพียร เป็นระดับสูงหรือเข้มข้นขึ้นไปกว่านั้น

ที่นี้เราพูดกัน ๆ เข้ามาเลยว่า เมื่อความเพียรของเราไม่หยุดไม่ลดละ นั้นละเราพอที่จะเทียบพอที่จะวัดกันได้ ในช่องว่างให้กิเลสต่ออย่าเอา ๆ กับช่องว่างที่เราต่อสู้กับกิเลสด้วยความรู้สึกตัวนี้ เมื่อถึงระดับสูงขึ้นไปแล้วเราจะเห็นได้ชัดว่า ธรรมนี้มีความเสมอขึ้นไปเรื่อย ๆ มีระดับสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงไม่มีช่องว่าง

ดังที่ท่านแสดงไว้ว่าสติปัญญาอัตโนมัติ นั้นละที่นี้ท่านว่า ไม่มีช่องว่างแล้วนี่ คือเป็นเรื่องของสติเรื่องของปัญญาตลอดอิริยาบถเว้นแต่หลับเท่านั้น นี่เราจึงเทียบกันได้กับย้อนหลังในขณะที่เรากำลังตั้งแล้วล้มลง ลุกขึ้นล้มลง ล้มลุกคลุกคลาน ในเวลาที่ผลอดตัวนั้นเป็นอย่างนั้น กับในเวลาที่ไม่ผลอดโดยอัตโนมัติเพราะกำลังเพียงพอ มาจากชั้นล้มลุกคลุกคลาน เป็นเครื่องหนุนมาโดยลำดับลำดับจนถึงขั้นเป็นอัตโนมัติแล้วก็เทียบได้ละที่นี้ ผลอดหรือไม่ผลอดก็รู้

นี่ละเป็นจังหวะของธรรมที่เริ่มเกิดแล้ว และในขณะเดียวกันก็เริ่มสังหารกิเลสประเภทต่าง ๆ ซึ่งฝังจมอยู่ภายในจิตใจนี้ อย่างน้อยก็ถลอกปอกเปิกไปเสียก่อนละ จากนั้นก็เลือดเอี่ยม ๆ ยิ่งเข้าไปกว่านั้นก็มิแต่ความท้าวทัญญ มีแต่ความเก่งกล้าสามารถภายในจิตใจ ไม่มีความสะดวกสะท้าน ไม่มีวันไม่มีคืน มีแต่ความหวังเต็มหัวใจว่าต้องหลุดพ้นจากทุกขในไม่ช้า หรือต้องเอาให้หลุดพ้นจากทุกข ปราบกิเลสให้ราบคาบในไม่ช้า

คำว่าถอยหลัง หรือคำว่าท้อแท้ หรือคำว่ากลัวกิเลส คำว่าขี้เกียจขี้คร้านไม่มีเลยนี่เป็นเครื่องวัดเครื่องเทียบกันในขั้นอย่างน้อยขั้นนี้ กับขั้นต้นที่ล้มลุกคลุกคลาน เราทราบได้แล้วว่ามันมีทางต่อสู้กันได้อย่างนี้โดยลำดับ ๆ มา ช่องนั้นกิเลสต่ออย่าทั้งนั้นมาถึงช่องนี้แล้วมีแต่ความเพียร มีแต่ธรรมทั้งหลายต่ออย่ากิเลส ฟัดกันลงไปเรื่อย ๆ แล้วก็ทำให้ทราบได้ว่า ความเปลอนั้นคืออำนาจของกิเลส นั้นทำให้ทราบย้อนหลังไปได้ กิเลสทำให้ผลอด ไม่ใช่ธรรมหรืออะไรทำให้ผลอด ธรรมท่านไม่ทำให้ผลอด สติตั้งขึ้นมา

เมื่อไรก็ได้ถ้าไม่ถูกกิเลสตีต่อยตะให้ล้มไปเสีย ให้แตกกระจายไปเสียเท่านั้น แล้วความเปลอจะมีเรื่อย ๆ เพราะกิเลสมีอำนาจมาก นั้น

ความโง่เพราะไม่มีปัญญาเพราะอำนาจของกิเลสปิดบังเอาไว้ ไม่ให้สติปัญญาเคลื่อนไหวออกมาได้เลย นี่ในขั้นที่มันปิดมันปิดจริง ๆ ขั้นที่มีกำลังมาก กิเลสมีกำลังมากจริง ๆ แต่ยังไงก็ตามอย่าลืมนะ วิริเยน ทุกขมจฺเจติ นั้นเป็นเครื่องยืนยันรับรองกันแล้วในวงปฏิบัติ เป็นองค์ศาสดาเป็นผู้แสดงเสียเอง คนจะหลุดพ้นจากทุกข์ไปได้เพราะความเพียร ฟังซิ ความเพียรมีความมุ่งมั่นเป็นของสำคัญมากทีเดียว ความมุ่งมั่นนี้เป็นเหมือนกับแม่เหล็กเครื่องดึงดูดความพากเพียร ความอดความทน ความอุทิศส่ำห้พยายามทุกด้านทุกทาง เข้ามาสู่ความมุ่งมั่นเป็นรากใหญ่ เป็นรากฐานสำคัญ

นี่เราพูดถึงเรื่องระหว่างกิเลสกับธรรม อยู่ในหัวใจของเราดวงเดียวกันนี้ ระยะเวลาหนึ่งเป็นอย่างหนึ่ง อีกระยะหนึ่งเป็นอย่างหนึ่งในหัวใจดวงนี้ที่มีความเพียรต่อสู้กันอยู่นั้นแล จนกระทั่งไม่มีเลยคำว่าขี้เกียจขี้คร้าน ทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นเรื่องของกิเลส ที่นี้พูดได้เต็มปากว่า นี่เป็นเรื่องของกิเลสทั้งหมด มีแต่ความมุ่งมั่น มีแต่ความขยันหมั่นเพียร ขยันก็เลยพูดไม่ถูกเสีย เพราะเลยนั้นไปแล้ว

เพราะความเห็นภัยในทุกข์ทั้งหลายที่ได้เกิดขึ้นจากอำนาจของกิเลส เห็นจริง ๆ เห็นเต็มหัวใจ เห็นคุณของธรรมที่ปราบกิเลสเครื่องก่อภัยก็เห็นชัด ๆ ก็ยิ่งจะสั่งสมธรรมมีสติธรรม ปัญญาธรรม เป็นต้น ด้วยความเพียรในแง่ต่าง ๆ ให้น้ำมือขึ้นโดยลำดับลำดับ จึงไม่อาจจะพูดได้ว่าขยันหมั่นเพียร คือเลยนั้น

จิตทั้งดวงหมุนตัวเป็นธรรมจักรไปหมด จะว่าขยันหรือไม่ขยันก็พูดไม่ถูก นั้นท่านจึงเรียกว่าอัตโนมัติของความเพียร ความเพียรก็เป็นอัตโนมัติ ผลปรากฏเป็นสติปัญญาขึ้นมาเรื่อย ๆ แก่กล้าขึ้นมาเรื่อย ๆ แต่เป็นเหตุในการที่จะพัดกับกิเลส เป็นผลอันหนึ่งขึ้นมาเสียก่อน แล้วก็ป็นเหตุที่จะต่อสู้กิเลสได้ด้วยสติปัญญาประเภทนี้ ๆ สุดท้ายกิเลสก็พังหมดไม่มีอะไรเหลือภายในจิตใจเลย

แล้วเป็นยังไงที่นี้เราเทียบ เอ้า ตั้งแต่เบื้องต้นที่ประพฤติปฏิบัติมาและเป็นระยะ ๆ เรื่องความรู้สึกในความเป็นอยู่ของตัวเองทั้งที่กิเลสเต็มหัวใจ ก็กับการประกอบความพากเพียรมาโดยลำดับลำดับและกิเลสเบาบางลงไป

ถ้าจะพูดเป็นเครื่องรับกันก็ว่า ธรรมมีความแนบหนามั่นคงขึ้นโดยลำดับ ดูกันได้ชัดเจน เพราะนี่เป็นสังขธรรมจะลืมนไปไม่ได้ การประกอบความพากเพียร พ้นเพของจิตเป็นมาอย่างไรเป็นลำดับลำดับมาจนกระทั่งถึงวิมุตติหลุดพ้น จะมองเห็นประจักษ์ภายในจิตใจของตัวเอง เพราะเป็นสังขธรรมจะลืมนกันไม่ได้ นั้น สังขธรรมฝังอยู่ที่นี้ อยู่กับหัวใจนี้เอง เพราะใจเป็นผู้รับทราบ ทราบอยู่ที่นี่ ทราบอยู่ทุกระยะ ทั้ง ๆ ที่กิเลสมีอยู่ก็

เป็นสังขารทั้ง ๆ ก็เลสสิ้นไปแล้ว สิ่งที่เป็นสังขารก็เป็น หากไม่ติดไม่พันกันเหมือนแต่ก่อน ระหว่างจิตกับสังขารไม่ติดพันกันเหมือนแต่ก่อนเท่านั้นเอง ทุกขันธ์ก็เห็นอยู่ สิ่งที่เป็นทุกข์ตามธาตุตามขันธ เช่นความเจ็บปวดในธาตุในขันธเราก็เห็นอยู่เนาะ นี้ก็เรียกว่าสังขารประเภทหนึ่ง จึงเป็นของไม่ลืมได้ รู้กันอยู่ ๆ อย่างนั้น จนกระทั่งวาระสุดท้ายเทียบกันได้ชัดเจนในใจดวงเดียวนั้นแล

เมื่อสรุปความแล้วใจนี้เป็นของฝึกได้ เป็นของทรมานได้ ดัดแปลงได้ ตามแต่ความสามารถความฉลาดแหลมคมของผู้ฝึกหัดดัดแปลงตนเอง จะควรได้มากน้อยเพียงไร และนอกจากนั้นก็ขึ้นอยู่กับครูกับอาจารย์ ที่คอยให้การแนะนำสั่งสอนโดยความถูกต้องแม่นยำไม่ผิดพลาด ผู้ดำเนินก็ดำเนินด้วยความสัตย์ความจริง แล้วจิตใจก็ก้าวขึ้นสู่ความเจริญเรื่อย ๆ ก็เลสก็ค่อยอ่อนตัวลงไป ๆ ผลสุดท้ายก็ขาดสะบั้นลงหมด ไม่มีอะไรภายในจิตใจเลย

ที่นี้ใจที่เต็มไปด้วยกิเลสเป็นคลังของกิเลส กับใจที่เป็นคลังของธรรม ในจิตดวงเดียวกันนั้นต่างกันอย่างไรบ้าง ผู้นั้นก็ไม่สงสัย แต่ก่อนเป็นคลังของกิเลส เปลี่ยนสภาพจากนั้นด้วยอำนาจแห่งความ پاکเพียร ก็กลายเป็นคลังแห่งธรรมขึ้นมา จิตกับธรรมก็เป็นอันเดียวกัน ท่านว่า เอโก ธมฺโม จิตอันใดธรรมก็อันนั้น เป็นอันเดียวกัน ท่านให้ชื่อออกมาว่าวิมุตติหลุดพ้น คือพ้นจากสิ่งที่เคยเป็นมาแต่ก่อนอันเป็นเรื่องสมมุติทั้งนั้น ที่เดียวภายในจิตใจ และพ้นจากนั้นออกมาแล้วก็ไม่มีอะไร นี้ก็เพราะอำนาจแห่งความเพียร

ทุกท่านที่มาที่นี้ ก็ตั้งหน้าตั้งตามาประพฤติปฏิบัติกำจัดกิเลสของตัวเอง ให้ตัวเอวนั้นแหละเป็นผู้สอดส่อง เป็นผู้เพ่งโทษเพ่งกรรมตัวเอง มันบกพร่องตรงไหนให้แก้ไขตรงนั้น ด้วยความจริงใจของตัวเองอย่าหละ ๆ หละ ๆ ตั้งใจประพฤติปฏิบัติ ให้ดูหัวใจตนอยู่เสมอ เรื่องทั้งปวงจะเกิดขึ้นจากความกระเพื่อมของจิตที่คิดออกมา ในเรื่องนั้นเรื่องนี้แล้วเป็นเรื่องเป็นราวขึ้นมา คิดเป็นเรื่องของใครจะเป็นดีเป็นชั่ว มันก็มีความได้ความเสียขึ้นกับใจของเราเนาะแหละ ทั้ง ๆ ที่คนอื่นที่เราคิดถึงเขา เขาไม่รู้เรื่องรู้ราวอะไรเลยทั้งดีทั้งชั่วของเขานั้นแหละ แต่ความได้ความเสียมันเป็นขึ้นภายในจิตใจของเราผู้คิดผู้ปรุงนี่เป็นของสำคัญ จึงต้องได้ระมัดระวังความคิดความปรุงของเจ้าของ

สังขารมันคิด สัญญาความหมาย หมายถึงอดีต สัญญาอดีตที่เคยเกี่ยวข้องกับผู้ใด ดีชั่วประการใด สัญญามักจะหายไปโน้น แล้วก็เอามาเป็นอารมณ์เสียใจดีใจ นี้ละเป็นเรื่องทุกข์เรื่องสมุทัยขึ้นกับใจของตัวเอง สติไม่มีก็ไม่เป็นมรรค แก้ไม่ได้ ปัญญาไม่มีแก้ไม่ตก เกิดอยู่เรื่อย ๆ นี่อาการของจิตเช่นนี้เกิดอยู่เสมอในหัวใจของแต่ละดวง ๆ ให้พึงระมัดระวัง

เราอย่าเข้าใจว่าเราอยู่เฉย ๆ ไม่เกิดเรื่องกับผู้ใด มันเกิดเรื่องวันยังค่ำนั้นแหละ มันหากเป็นอยู่ในตัวของเราเอง วาดภาพขึ้นมาแล้วหลอกตัวเองว่าดีบ้างชั่วบ้าง อารมณ์อดีตนั้นละมากที่สุดยิ่งกว่าอนาคต เรื่องอนาคตก็มี แต่ส่วนมากจะอดีตก็ตามอนาคตก็ตาม เป็นเรื่องของสมมุติ คือเรื่องของกิเลสที่จะก่อทุกข์ทั้งมวลให้แก่ตัวของเรา นั้นแล ถ้าไม่มีสติถ้าไม่มีปัญญาดูหัวใจของเรา ซึ่งเป็นเหตุเหตุการณ์ตัวเจ้าเรื่องเจ้าราว มันอยู่ที่ตรงนี้นะ

เราอย่าเข้าใจว่าดินน้ำลมไฟ ไฟแดดดินลมที่ไหน เป็นเรื่องเป็นราว เป็นเหตุเป็นผล จิตใจมันไปยุ่งกับเขาต่างหาก สิ่งเหล่านั้นมีมาตั้งกัปตั้งกัลป์ไหนก็ไม่รู้แหละ เราตายไปแล้วมันก็มีอยู่ เรามีกิเลสไปคิดกับเขายุ่งกับเขามันก็มีอยู่ นี้ ไม่คิดกับเขาก็มีอยู่ นี้ ลึนกิเลสไปแล้วสิ่งเหล่านี้ก็มีอยู่ นี้ มันเป็นขึ้นกับหัวใจเรานี้ต่างหาก เป็นผู้คิดผู้ปรุงเจ้าเรื่องเจ้าราว

เพราะฉะนั้นจึงให้มีสติ สังเกตดูอาการของจิตตัวเองที่มันจะเอาเรื่องอะไรมาเผาเจ้าของ...ให้ดู มันเผาอยู่ตลอดเวลาถ้าไม่มีสตินะ ถ้ามีสติก็ไม่เผา ระมัดระวังอยู่เสมอ พอมันปรุงขึ้นเรื่องราวใดก็เหมือนกับไฟจะปรากฏขึ้นก็ดับด้วยน้ำคือสติ มันก็ระงับไป ๆ ใจเมื่อไม่มีเรื่องวุ่นวายตัวเองก็สงบลงได้ ความสงบของใจเป็นผลขึ้นให้มีความสบาย

แต่เรามันไม่ยอมสบาย เพราะอำนาจของกิเลสมันจุกมันลาก มากกว่าที่จะเสาะแสวงหาความสบายเพราะมันลืมหัด คิดเรื่องอะไรก็ลืมหัดไปหมด ส่วนมากคิดแต่เรื่องชั่วเรื่องสมมุติ ทำให้ลืมหัด ๆ ทั้งวันในวงของผู้ภาวนานั้นแหละ แต่ไม่รู้ตัวว่าเราลืมหัดไปกับเรื่องของสมมุติ

ในทางจกรรมก็ลืมหัดอยู่ต่อหน้าต่อตา นั่งสมาธิก็ลืมหัดอยู่ต่อหน้าต่อตา เราก็ก็นึกไม่ทราบที่เราลืมหัดไปกับสิ่งเหล่านี้ แล้วตรงไหนล่ะที่เราฆ่ากิเลสได้ ตรงไหนที่เราสั่งกิเลสไว้ให้อยู่บ้าง ตรงไหน ถ้าสติไม่มีก็เรียกว่าความเพียรไม่มี ก็มีแต่เรื่องถลอกปอกเปิกไปกับมัน จนกระตุกก็จะไม่มีเหลือ ออย่าว่าแต่หนังแต่เนื้อเลย มันขาดสะบั้นไปหมด เพราะกิเลสมันลากมันฉุดไปนั่นเอง

เราทราบไหมว่าละเอียดขนาดไหนกิเลส นี่ละเป็นของสำคัญมากทีเดียว มันเกิดในหัวใจของแต่ละดวง ๆ ของผู้ปฏิบัตินี้แหละ คนอื่นเราไม่ต้องพูด ไม่ใช่สิ่งเกี่ยวข้องที่เราจะต้องพูด นี่เรามาเกี่ยวข้องกันเป็นความจำเป็นที่จะต้องพูดให้รู้จักเหตุจักผล และวิธีแก้ไขของสิ่งเหล่านี้ ซึ่งเกิดขึ้นกับตัวของเรายู่ทุกขณะ ออย่าว่าทุกวันทุกคืนเลย ทุกขณะ มันเกิดอยู่ตลอดเวลา ให้ระมัดระวังเจ้าของเสมอ

ให้ทำความเข้าใจกับตนในการประกอบความพากเพียร จิตนี้รับทราบตลอดเวลาแล้วยังอยากทราบตลอดเวลา ไม่มีความบกบางหรือสงบตัวลงได้เลย เรายังเสีย

ตายตลอดเวลาในความคิดของเรา เสียตายหาอะไร นั่น เวลาเราจะทำความ پاکเพียร คิดปรุงก็ปรุงเป็นอรรถเป็นธรรม เราไม่ต้องไปสนใจคิดกับเรื่องโลกเรื่องสงสาร เพราะเราเคยคิดเคยปรุงมาแล้วเรื่องเหล่านี้

เรื่องเหล่านี้แลทำให้เรายุ่งเหยิงวุ่นวาย ไม่ใช่ให้เราขึ้นสวรรค์ชั้นพรหมแล้วไปนิพพานด้วยเรื่องเหล่านี้ มันเรื่องหลอกหลวงหัวใจเจ้าของนั้นแหละ มันปรุงออกไปเป็นภาพเหมือนอย่างภาพยนตร์นั้น ฉายไปจากฟิล์มจากแฟมแล้วไปติดอยู่บนผ้านั้น ว่าจอว่าแจ ไปหลงบักกันอยู่นั่น มันอะไรกัน นี่ก็เหมือนกันนั้นแหละมันออกไปจากนี้ไปเป็นรูปคนนั้นเรื่องคนนี่ยุ่งไปหมด ดูทั้งวันทั้งคืน เพลินบ้าอยู่ยงนั่นแหละ ดูภาพยนตร์ของตัวเอง ภาพยนตร์ที่ฉายอยู่ในหัวใจนี้ ไปสัญญาอดีตไปสัญญาอนาคตยุ่งไปหมด ไม่มีสติตั้งดูเลย

อันนี้ให้ท่านทั้งหลายจำเอาไว้นะ คำพูดนี้จะเป็นความจริงแค่ไหน ขอให้ปฏิบัติเข้าไป เมื่อถึงชั้นละเอียดที่ควรจะทราบต้นตอของมัน ไม่มีใครบอกก็ตาม สนธิปฏิภาณ พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้แล้ว จะประกาศข้างขึ้นภายในหัวใจ โอโฮ นั่นหลงภาพหลงกลมายาของกิเลสตัวเองที่หลอกออกไปข้างนอก ไปดูเสียจนไม่รู้เนื้อรู้ตัว มันเกิดขึ้นจากไหนรู้แล้วว่านี่ มันพัวพันจากจิตเท่านั้นเอง ถ้าเรารู้ไม่ทันมันก็ไปเป็นภาพหลอกเราเหมือนอย่างฉายภาพยนตร์นั้นนะ

ภาพยนตร์เขายังทราบมันออกไปจากฟิล์มอยู่นะ ใ้อเรามันไม่ทราบ ฟิล์มคืออะไร ก็คือหัวใจนั้นแหละ ตัวสมุทัยเป็นเจ้าจากจิตจากทุกอย่างนั้นแหละ มันให้ฉายอย่างนั้นให้ฉายอย่างนี้ ฉายแต่เรื่องให้เราจมให้เราเพลิน อ้าปากจับไม่ได้มันจะว่าไฉนน้ำลายก็ลืมหลิไปหมด เวลาได้เพลินกับภาพยนตร์ที่เกิดขึ้นในหัวใจเจ้าของโดยสมุทัยเป็นผู้จัดฉาก นั้นเห็นไหม

ดูเอาชิตฺตฺรนี้ ถ้าเวลาจิตเพียงพอทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว และสติตั้งทันแล้วยังไงก็รู้เรื่องเหล่านี้ เพราะฉะนั้นจึงบอกว่าให้จำให้ตึนะ ท่านทั้งหลายก็มุ่งต่ออรรถต่อธรรมอย่างยิ่ง ให้จำคำนี้ให้ดี ผมตายไปแล้วคำนี้จะกังวานในหัวใจท่านทั้งหลาย หากเป็นผู้ตั้งใจประพฤติปฏิบัติให้เห็นอรรถเห็นธรรมเข้าไปโดยลำดับ จะพ้นจากธรรมชอนี้ไปไม่ได้จะต้องรู้

กลมายาของกิเลสที่ออกจากหัวใจเรา ไปฉายเป็นสัญญาอารมณ์ให้เรารู้ให้เราดู เพลินเป็นบ้าอยู่นั่น มันออกจากไหนนี้ ไม่ต้องมีใครบอกก็ทราบ มันทราบในหัวใจนี้แหละ คือสติทันปัญญาทันมันทราบ ต้นเหตุมันออกไปจากไหน ออกไปจากใจ นั้น แล้วก็ทราบ พอทราบแล้วก็พยายามดูต้นตอมันนี่ เหมือนกับช่องที่ท่านสามเณรสอน พระโปฐิตะ นี้สามเณรเป็นพระอรหันต์ โปฐิตะแปลว่าไบลานเปลา่ เรียนเปลา่ ๆ หากความ

จริงไม่ได้ มีแต่ความจำเต็มหัวใจ มีแต่ชื่อตัวจริงไม่มี ถ้าเป็นธนาคารก็มีแต่บัญชีไม่มีตัวเงินอยู่ในธนาคารพุดง่าย ๆ ว่าอย่างนั้น

แล้วสอนพระไปจู๊ละว่า มีจอมปลวกอยู่แห่งหนึ่งและมีช่องอยู่ ๖ ช่อง ให้ท่านปิดเสีย ๕ ช่องนะ เหลือไว้ช่องเดียวและจ้องดูอยู่นั้น แล้วจะเห็นเหยี่ยวใหญ่ตัวหนึ่งซึ่งอยู่ในจอมปลวกนั้น มันจะออกเที่ยวหากินจะออกช่องนั้นแหละ เมื่อเราปิดช่องทั้งหลายไว้เหลืออยู่ช่องเดียวแล้ว มันจะโผล่ขึ้นมาแล้วก็จะจับได้ ท่านว่าฟังซิ

๖ ช่องคืออะไร ตาช่องหนึ่ง หู จมูก ลิ้น กาย ๕ ช่องแล้ว ใจเป็นช่องที่ ๖ ให้ดูอยู่ตรงจิตว่างั้น แล้วก็เห็นเหยี่ยวใหญ่คือสมุทัยนั้นละมันปรุงขึ้นมา เหยี่ยวใหญ่ ๆ จะว่าอะไร ก็ท่านเทียบเฉย ๆ แล้วมาในวงปฏิบัติของเราเมื่อมันเข้าใจหมด ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย มันสัมผัสสัมพันธ์กับเรื่องอะไร สติปัญญากลั่นกรองทราบหมด ปล่อยวางได้หมดโดยลำดับ

มันจะไปไหนเมื่อไม่มาทราบในหัวใจตัวเองที่ปรุงแต่งขึ้นมาเนี่ย นี่ละตัวเหยี่ยวอยู่ตรงนี้ สมุทัยอยู่ตรงนี้ มันปรุงจิตใจของเราออกเป็นฉากเหมือนกับเขาฉายหนังนั้นเห็นไหม ที่นี้สติปัญญาทันก็รู้ละซิ มันเกิดขึ้นจากที่นี่ ๆ แล้วก็ทันกัน พอทันกันพัวพันก็ดับพร้อม ๆ สติปัญญาตามตอนเข้าไปเรื่อย ๆ จนเห็นเหตุเห็นผลกัน แล้วฟังกันหมดทั้งจอมปลวกไม่มีอะไรเหลือเลย

จอมปลวกภายในนะไม่ได้หมายถึงจอมปลวกใหญ่อันนั้น จอมปลวกภายในนี้เอาให้แหลกหมดเลย ช่องมันออก เหยี่ยวใหญ่คือสมุทัยมันออกช่องไหน มันออกจากใจพิจารณาลงไปดังที่เคยพูดแล้วนั้นแหละ เมื่อถึงขั้นรวมตัวแล้วอะไรออกมาทั้งหมดรู้หมด ไม่ว่าจะอะไรจะปรุงขึ้นมา จะปรุงเรื่องอะไร เรื่องอดีตอนาคต พอกระเพื่อมพัวพันเหมือนกับเตือนสติปัญญาพร้อม ๆ ในขณะเดียวกัน เพราะสติปัญญาพร้อมตัวอยู่แล้วที่จะทราบในสิ่งทั้งหลายที่สัมผัสสัมพันธ์กัน แม้แต่ไม่มีอะไรมาสัมผัสสัมพันธ์ สติปัญญาขั้นนี้จะไม่นอนตัวเลย ทราบอยู่ตลอดเวลา นั้นเป็นอย่างนั้น นี่ละการประพฤติปฏิบัติที่จะฆ่ากิเลสต้องเป็นอย่างนี้

สติปัญญาขั้นจะฆ่ากิเลสต้องเป็นขั้นที่แปลกประหลาดอัศจรรย์ยิ่งนัก ไม่มีอะไรเหมือนสติปัญญาขั้นนี้เลย แต่เป็นสติปัญญาในลัทธิธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองเป็นเอง เราไปปรุงแต่งให้เป็นสติปัญญาขึ้นมาเหมือนโลกทั้งหลายไม่ได้ สติปัญญาขั้นนี้จึงเรียกว่าเป็นสติปัญญาอัศจรรย์ นี่ละเป็นสติปัญญาที่กิเลสพัง ที่กิเลสกลัวที่สุดคือสติปัญญาขั้นนี้

ใครก็ตามถ่วงได้ก้าวถึงสติปัญญาขั้นภาวนามยปัญญาแล้ว อย่างไม่กิเลสจะต้องพัง บ้านแตกสาแหรกขาดทีเดียวละไม่สงสัย ตัวนี้ตายวันนี้ ตัวหน้าตายวันนั้น ตัวนั้นตายวันนั้น ๆ ตายไปเรื่อย ๆ ไม่มีเวลาไม่มีรอ การฆ่ากิเลสฆ่าทุกอริยาบถ ยืนก็ฆ่า

เดินก็ฆ่า นั่งก็ฆ่า ด้วยสติปัญญาประเภทนี้ เว้นแต่หลับเท่านั้น มีแต่การฆ่าการผลิตกิเลสขึ้นไม่มี แล้วกิเลสจะเอามาจากไหนก็โลกธาตุจะมากองอยู่ในหัวใจอันเดียวนี้พอที่จะฆ่าไม่ไหว มันก็เกิดขึ้นในหัวใจดวงเดียวนี้ เวลาอยู่ที่อยู่ในหัวใจดวงเดียวนี้ สติปัญญาเกิดขึ้นที่นี้ ฟาดฟันกันที่นี้ แผลกลงที่นี้ ฟังกันลงที่นี้หมดแล้วจะเอาอะไรมาเป็นกิเลส จะเอาอะไรมาเป็นวิญญูะ

วิญญูะที่เคยเป็นมาแต่ก่อนเห็นชัดแล้ว วิญญูะที่หมุ่นไปเพราะอะไร ก็เพราะธรรมชาติอันนี้เอง ที่ตัวมันจัดฉากเก่ง ๆ นี้ ฟังตัวจัดฉากนี้ลงไปแล้วเสร็จเลย ไม่มีอะไรเหลือ เอ้า อยู่ไหนอยู่เถอะที่นี้แสนสบาย ไม่มีอะไรกวนเลย ตาก็ดูอย่างเต็มหูเต็มตาไม่มีกิเลสมากวน ไม่มีกิเลสตัวมากอยหยาบคอยฉวยเอาไปกิน หูก็ฟังได้เต็มหู ทุกสิ่งทุกอย่างที่สัมผัสสัมพันธ์ฟังได้เต็มหัวใจ โดยไม่ต้องระมัดระวังว่ากิเลสจะมาแทรกมาแข่งมาหยาบฉวยเอาไปกินให้เป็นประโยชน์ของมัน นั่นจึงว่ากิเลสตายตายอย่างนั้นแหละ ต้องเห็นด้วยกันชัดเจนไม่ต้องสงสัย

เอ้า เป็นขึ้นในหัวใจใดต้องทราบแบบที่พูดนี้แหละไม่เป็นอื่น ต้องเป็นอย่างนี้ แน่นนอนไม่สงสัย แม้พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปนานสักเท่าไรก็ตามอย่างทุกวันนี้ ความจริงนี้ไม่ได้เป็นกาลเป็นสถานที่เวล่ำเวลา ท่านจึงว่า อกาลิโก ๆ เป็นความจริงล้วน ๆ ไม่มีกาลสถานที่เข้ามาเกี่ยวข้องเลย เมื่อปรากฏขึ้นในที่ใดในหัวใจของบุคคลผู้ใด สนุกปฏิญญูะ บอกประกาศข้างขึ้นในนั้นเลย อ้อ อย่างนี้หรือ นั่น นี่ละการปฏิบัติธรรม

เอาให้จริงให้จริงชินักปฏิบัติเรา อย่าหละ ๆ หละ ๆ นะ มองดูหมู่เพื่อนอย่างที่ผมเคยพูด มันแปลก ๆ อยู่ทำให้สะดุด ตาเห็นก็สะดุด หูได้ยินก็สะดุด มันทำไมมันสะดุด ถ้าควรชมจะได้ชมนี้ละ อันนี้มันไม่ควรชม เพราะอะไร เพราะเราเป็นผู้ที่จะคอยดูแลหมู่เพื่อนบกร่องที่ตรงไหน ๆ ไม่ได้หมายถึงจะเพ่งโทษเพ่งกรรมหมู่เพื่อนอะไรนะ

คอยดูคอยฟังอะไร ๆ เพราะเราเป็นผู้สอน สอนด้วยความเมตตาด้วยความสงสารจริง ๆ ไม่ได้มีอะไรมาเกี่ยวข้องอยู่ในหัวใจดวงนี้ สอนด้วยความเมตตาสงสารจะดูจะด่าว่ากล่าวประเภทใดมีแต่ธรรมล้วน ๆ ที่มาสอนหมู่สอนเพื่อน ทุ่มกันลงด้วยธรรม ไม่ได้เอากิเลสมาทุ่มเลยนี้ เราพูดจริง ๆ เต็มหัวใจเรา

เวลากิเลสเต็มหัวใจเราก็อทราบ เป็นยังงั้นก็รู้ หากว่ากิเลสหมดจากหัวใจแล้วทำไมจะไม่รู้ละ นั่น เวลาเป็นไปกับด้วยกิเลสยังรู้ เวลาจิตสมมุติว่าจิตพ้นจากกิเลสแล้วมันเต็มไปด้วยอะไรที่นี้ ถ้าสมมุติว่าเต็มไปด้วยธรรมล้วน ๆ ทำไมจะไม่รู้ละ หัวใจดวงนี้พร้อมที่จะรู้อยู่แล้วทุกสิ่งทุกอย่าง ต้องรู้ซึ

นี่มันจะหมดแล้วนะผู้ที่จะทรงมรรคทรงผลเวลานี้ ให้โลกเหยียบเอา ๆ แหกไปหมดแล้วนะ ไม่มีอะไรเหลือแล้ว คนดีจะไม่เหลือจะทำยังไง ก็มีแต่ฟันแต่ไฟเท่านั้นเองที่จะเผาหัวใจของสัตว์โลก ของเราของท่านของใครก็ตาม มีธรรมเท่านั้นเป็นเครื่องดับกันหรือเป็นเครื่องกำจัดสิ่งเหล่านี้ได้ ไม่มีอย่างอื่นอย่างใดที่จะดับได้เลย เราต้องผลิตขึ้นมาด้วยความดี ขึ้นมาภายในจิตใจ ความจมอยู่ในวิภวสงสารนี้จมไปด้วยความทุกข์ ความทรมานทั้งนั้นละ เราอย่าเข้าใจว่าจมด้วยความสุขความสบายเลย ตื่นเต้นอะไร ดูให้ชัดเจนซิ ให้เห็นในหัวใจแล้วก็ตัดผางเท่านั้นเอง

พูดไปว่าจะไม่เร่งมันหากเป็นของมันเอง รู้สึกมีเหนื่อย ๆ เอาละพอ

พูดท้ายเทศน์

จะยังไปข้างหัวมันเถอะ เวลากิเลสเหยียบหัวเราไม่เห็นไปดูนาฬิกา มันเหยียบเอา ๆ แต่เวลาจะพูดเรื่องอรรถเรื่องธรรมมองดูแต่นาฬิกา ชะแง้ ๆ อยู่นั่น มันอะไรก็ไม่รู้ ทีกิเลสเหยียบหัวไม่มีเวลาไปมองอย่างว่านั่นซิ มันเหยียบคอลงตม มันออกมาแสดงอย่างนี้ก็เห็น เห็นได้ชัด มันออกมาสู่วัตถุหยาบ ๆ ก็เห็นชัด เช่น เป็นสัตว์เป็นคน มันเห็นได้ชัด ทีละเอียดมองไม่เห็นนี่ชิมันมากต่อมากนะ

วิญญูณดวงไหนก็ตามมันก็มีอันนี้เป็นเจ้าอำนาจ ๆ อยู่ทั้งนั้น เพราะฉะนั้นมันถึงไม่พ้นจากการท่องเที่ยววกเวียน อันนี้พาให้เป็นไป ท่านถึงเรียกวิภูจิต คือพาจิตให้หมุน วิภูจิตวิภูจักรเป็นเหมือนกงจักรหมุนไป ครั้นพอเชื่อที่พาให้หมุนนี้หมดไปจากใจแล้ว ปัญหาทั้งมวลก็ลดฮวบลงร้อยเปอร์เซ็นต์เลย นั่น เพราะธรรมชาตินี้เป็นเจ้าปัญหาเป็นเจ้าเรื่อง พออันนี้หมดไปปัญหาทั้งมวลก็หมด สิ้นสุดลงในขณะเดียวกันเลย ไอ้เรื่องปัญหาหรือเรื่องอันเดียวกันหมด ทีนี้ท่านจะตื่นอะไร

ดูสิ่งเหล่านี้เราว่ามี ๆ เรานะพูดไปเองนะ จิตดวงนี้จะไปพาดพิงปั๊บว่าอันนั้นมีอันนี้มี อันนั้นเป็นอย่างนั้น อันนี้เป็นอย่างนี้ อันนั้นสีขาว สีแดง สีดำ อันนั้นใหญ่ อันนี้เล็ก อันนั้นยาว อันนี้สั้น อันนั้นสีดำ สีขาวอะไรว่ากันไป มีแต่เจ้าคึกเจ้าคะนองนี้มันเที่ยววาดไปหมด แล้วมันก็อยู่กับสิ่งเหล่านี้ เพลินกับสิ่งเหล่านี้ กับดินฟ้าอากาศทั้งร้อนทั้งหนาว มันไปติเองของมันแหละ มันก็อยู่กับสิ่งเหล่านี้แหละ คืออยู่กับภาพเจ้าของที่ไปวาดสิ่งเหล่านี้ละ ธรรมชาติมันเขาไม่รู้เรื่องอะไรกับตัวนี้แหละ แต่ตัวนี้หากไปวาดเอาเอง ก็ไปตื่นอารมณ์เจ้าของนี้แหละสำคัญ ตื่นอารมณ์เจ้าของ

ถ้าทราบแต่ที่ยังไม่รู้ก็ต้องเป็นอยู่อย่างนี้แหละ ไม่ว่าใครก็ตามต้องเป็นอย่างนี้ทั้งนั้น เพลินอยู่กับสิ่งเหล่านี้ เจ้าของจะไปวาดภาพเอา ธรรมชาติมันเขาไม่รู้ว่ามีหรือไม่มี ว่าเขาเป็นอะไร ๆ เขาไม่รู้ ไอ้เราเป็นผู้วาดภาพเสียเอง เป็นผู้คิดผู้แต่งผู้สำคัญมันหมาย แล้วก็ไปหลงความสำคัญมันหมายของตัวเองนั่นแหละ แล้วยึดเอาสิ่งเหล่านี้

แหละมาเป็นเครื่องเล่นเหมือนกับตุ๊กตา เด็กเล่นตุ๊กตานั้นแหละ จะเป็นอะไรไป เราตื่น
อารมณ์ก็เหมือนกันนั้น

พอรอบกันแล้วมันไม่ตื่นนี่ เมื่อไม่ตื่นแล้วก็เหมือนโลกไม่มี ถ้าว่ามีก็ทราบเสีย
ว่าอันนี้มันแยบออกไปว่ามี ถ้าอันนี้ไม่แยบอะไรจะมี อะไรจะมาเกี่ยวข้อง แน่ นั่นเรื่อง
มันเห็นชัด ๆ กันอย่างนั้น อันนั้นมีอันนี้ก็มี ก็คืออันนี้แยบออกไป ๆ ถ้าอันนี้ไม่มีไม่แยบ
ก็เหมือนไม่มี ทั้ง ๆ ที่สิ่งเหล่านั้นก็มีตามหลักธรรมชาติของเขานั้นแหละ

เช่นอย่างเรานอนหลับสนิท ก็ดูเอาชีวว่าร่างกายเรามีหรือไม่มี เราอย่าว่าถึพื้นฐาน
บ้านเรือนอะไรต่ออะไรที่นอกไปจากกายนี้เลย เราพูดเฉพาะร่างกายของเราว่ามีหรือ
ไม่มี มันไม่ได้รับทราบสิ่งเหล่านี้ว่ามีหรือไม่มี ตอนนั้นจิตมันเข้าภวังค์แห่งความหลับ
สนิท ไม่แสดงอาการอะไรเลยในขณะที่หลับสนิทนั้น จึงไม่มีอะไรทั้งนั้น ตัวอวิชชาจริง
ๆ ก็ไม่ได้ทำงาน

คำว่าฝันนั้นไม่ได้หลับสนิทนะ หลับสนิทต้องไม่ฝัน นั่นละที่เรียกว่าหลับสนิท
แล้วอะไรมีตอนนั้นว่าซิ ถ้าหลับแล้วมันอยู่ตั้งกับตั้งกัลป์มันก็หลับได้นี้ เพราะไม่มีอะไร
เข้าไปยุ่งไปเกี่ยวนี้ คิดดูซิเราหลับในคืนหนึ่งนะ เราทราบไหมว่าหลับนานเท่าไร ไม่
ทราบ ตื่นขึ้นมาจึงมาคาดมาเดาต่างหาก ในขณะที่หลับมันไม่ทราบนี้ นั่นละมันดับหมด
ทุกสิ่งทุกอย่างด้วยเวลานั้น จะเป็นความทุกข์ความทรมานทางจิต เรื่องราวอะไร ๆ ก็
ตามที่มันเต็มหัวใจนั้น ขณะที่หลับสนิทจริง ๆ แล้วมันปลงหมดไม่มีอะไรเหลือเลย
ปล่อยหมด

ผมก็เคยพูดกระมัง ดูเหมือนในหนังสือก็เคยมี เคยพูดว่า สามัญคนธรรมดาเรา
นี้ ถ้าเป็นข้อเปรียบเทียบนะ พอที่จะเทียบได้บ้าง ก็เราได้ชมนิพพานตอนที่หลับสนิท
นั้นแล้ว นิพพานของคนมีกิเลสก็คือตอนหลับสนิท นั่นละพอเป็นเครื่องเทียบได้ เรียก
ว่านิพพานของคนมีกิเลส คือตอนหลับสนิทไม่มีอะไรต่างหาก อวิชชาก็ไม่ได้เสกสรรปั้น
ยกกันละ เวลานั้นไม่มีอะไรจะมาเสกกันเลย เจียบเลยนะ

ที่นี้พอตื่นขึ้นมามันก็ทำงานละที่นี้ไม่ว่าจิตใคร ทุกคนเป็นอย่างนั้น เรื่องเจียบ
ท่านก็เจียบของท่าน แต่ไม่ใช่เจียบสูญญะ สิ่งทีละเอียดเหนือสมมุติโดยประการทั้งปวงก็
เป็นอย่างนั้น ใ้อสิ่งที่ยิบแยบ ๆ เหมือนอะไร... หิ่งห้อยหิ่งเหยนั้น มันก็เป็นเรื่องของ
ธาตุของขันธ เป็นอีกอันหนึ่ง พอธาตุขันธปล่อยแล้ว เรื่องทั้งปวงทีไปเกี่ยวข้องกับธาตุ
กับขันธนี้ก็ไปพร้อม ๆ กันหมดไม่มีเหลือ นั่นละปรินิพพานแล้วท่านว่า อันนี้ไม่มีอะไร
ไปพาดพิงก็พูดไม่ได้

อย่างพระอรุณรุทธะตามเสด็จพระพุทธเจ้าในขณะที่จะปรินิพพาน จนกระทั่ง
ปรินิพพานแล้วนั้นแหละ เราก็ดูเอาอย่างนั้น ในประวัติมีนี่ ในตำรับตำรามีนี พระ

อนรุทธะเก่งในทางเจโตปริยญาณหรือปรจิตวิชา รู้วาระจิต รู้จิตของคนอื่น เวลาพระพุทเจ้าจะปรินิพพาน เพียงเสด็จเข้าสู่ปฐมฌานเรื่อยไป ปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ฌาน ๔ นี้เป็นรูปฌาน แล้วก็ก้าวเข้าไปถึงอากาศานัญญาตนะ วิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ เนวสัณญานาสัณญาตนะ นี้เป็นอรูปฌาน ๔

จิตก้าวเข้าไป ๆ ผ่านไป ๆ ผ่านไปตรงไหนพระอนรุทธะรู้หมด ๆ จนกระทั่งเข้าสู่สัญญาเวทิตนโรธ ดับสัญญาและเวทนาทั้งหมด สงบพระองค์อยู่นั้น พระทั้งหลายก็สงสัย มีพระอานนท์เป็นต้นนี้สงสัยถามพระอนรุทธะว่า นี่ไม่ใช่พระพุทเจ้าปรินิพพานแล้วหรือ พระอนรุทธะก็ตอบทันทีว่ายัง นั่นฟังซิ เวลาเข้าประทับอยู่ที่สัญญาเวทิตนโรธ

เพราะผู้ดูอยู่ที่นี่ เห็นอยู่ที่นี่ นั่นละพระจิตที่บริสุทธิ์นั้นดูสัญญาใหม่ ถ้าสัญญาพระอนรุทธะเห็นได้ยังไง นั่นเอาอันกันตรงนี้ซิ พระอนรุทธะก็เป็นพระอรหันต์แต่เก่งทางปรจิตวิชา ตามเสด็จตามพระจิตของพระพุทเจ้า ตามเสด็จในเวลาเข้าฌานเรื่อย ๆ พอเคลื่อนไหวออกมาก็บอก เคลื่อนออกมาจากสัญญาเวทิตนโรธเรื่อยมาจนกระทั่งถึงพระจิตอันบริสุทธิ์ธรรมดา แล้วก็ก้าวเข้าอีก

พอก้าวเข้าฌานคราวนี้ก็ถึงแค่จตุตถฌานซึ่งเป็นรูปฌาน ๔ พอผ่านจากรูปฌาน ๔ แล้วก็ก้าวเข้าไปอรูปฌาน ๔ เพราะทั้งสองอย่างนี้เป็นสมมุติด้วยกัน พระจิตที่เป็นวิมุติก็ผ่านออกตรงกลาง เมื่อผ่านออกไปไม่มีอะไรพาดพิงแล้ว ก็พูดไม่ได้ว่าไปโน้น ไปอยู่ที่โน่นที่นี่ เพราะไม่มีที่พาดพิง รูปฌาน อรูปฌาน เป็นสมมุติ สัญญาเวทิตนโรธ ก็เป็นสมมุติ พระจิตเข้าไปเกี่ยวข้องกับสมมุติใดก็บอกได้ว่า เวลาที่อยู่ตรงนั้น ๆ

พอออกจากสมมุตินี้โดยประการทั้งปวงแล้วนั้นพูดไม่ได้ จิตดวงนั้นแหละ จิตดวงบริสุทธิ์นั้นแหละ เวลาไม่มีอะไรพาดพิงแล้วก็พูดไม่ได้ แล้วสัญญาใหม่ละ ฟังซิ แต่อยู่ในนี้มีสิ่งที่พาดพิงอยู่นี้ก็พูดได้ว่า พระจิตของพระพุทเจ้าเวลานี้เสด็จไปตรงนั้น ๆ พระจิตที่บริสุทธิ์นั้นไปไหนก็รู้หมด เพราะมีสมมุติเป็นเครื่องพาดพิงกันพอให้ได้พูด พอออกจากนั้นแล้วไม่มีสมมุติที่นี้ปรินิพพานแล้วเท่านั้น นั่นชัด ท่านผู้รู้นิพพานพูดเรื่องนิพพานพูดได้เต็มปากซิ ก็พระอรหันต์เป็นผู้สุอุปาทิเสสนิพพาน จิตเป็นนิพพานทั้ง ๆ ที่ยังมีธาตุมีขันธ์อยู่นี้ พูดได้เต็มปาก

เรื่องทีกล่าวนี้นี้เป็นเรื่องสด ๆ ร้อน ๆ ในหัวใจของผู้ปฏิบัตินะ ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เลขาธิการอาการเอื้อมการตะเกียกตะกายของผู้ปฏิบัตินะ ธรรมเป็นสวากขาตธรรมตรัสไว้เพื่อพวกเรา พวกปฏิบัตินี้แหละ ไม่ได้ตรัสเพื่อใคร สวากขาตธรรมตรัสไว้ชอบแล้ว ผู้ปฏิบัติดำเนินให้ชอบเกิดจะไม่สงสัยในเรื่องผลที่จะพึงได้รับ พระพุทเจ้าแท้ ๆ เป็นผู้ตรัสไว้เป็นผู้สอนไว้

พระอนุรุทธะนี่ก็เป็นเชื้อกษัตริย์ พระอนุรุทธะ พระอานนท์ เหล่านี้เป็นเชื้อกษัตริย์ในวงศ์พระศาสดานั้นแหละ เสด็จออกบวชเสียหมดเลย เป็นพระอรหันต์ล้วน ๆ ในหนังสือว่าสกุลพระสารีบุตรนี้ นางสารีมีลูก ๗ คน เป็นลูกชายทั้งนั้นอย่างนั้นไม่ใช่เหรอ ถ้าจำไม่ผิดเข้าใจว่านั่น ฟังว่าออกบวชดูเหมือนจะเป็นพระอรหันต์หมดหรือว่าโง่ลืม ๆ ไปตรงนี้ พระเวรัตตะก็ใช่ พระเวรัตตะนี้ชอบอยู่ในป่าในเขา และอภินิหารเก่ง

วัดนี้ไม่ให้มีงานอะไร เพราะสงวนหมู่เพื่อนเพื่อให้ได้ภาวณา แล้วผมไม่ชอบมาแต่ไหนด้วย ไม่ใช่ชี้แจงเรื่องงานทั้งหลาย แต่เรื่องภาวณาเป็นของสำคัญมาก นั่นเราถือเอาตรงนั้นเลย จึงเป็นเรื่องชี้แจง เรื่องเกี่ยวกับการสร้างนั่นสร้างนี่ไม่เอา เอาแต่อันนี้

เวลาเราปฏิบัติก็ได้สร้างอะไรนะ เรียนก็ตั้งหน้าตั้งตาเรียน พอหยุดจากเรียนแล้วก็ไปตามคำสั่งอธิษฐานของเราที่ตั้งเอาไว้ แล้วออกเลย ออกก็ออกจริง ๆ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับภารกิจสร้างอะไรทั้งนั้นเลยเรื่อย ๆ อยู่ในป่าก็ป่าจริง ๆ อยู่ในเขาก็กเขาจริง ๆ สู้จริง ๆ เพราะฉะนั้นมันถึงไปคิดเรื่องอาหารการกินที่เป็นของป่าของเขา ที่เราเคยกินในป่าในเขา มันทำให้ระลึกถึงคุณค่าของสิ่งเหล่านี้

อ้อ ที่นี้พระพุทธเจ้าทรงลืมนพระเนตรบูชาตันโพธิ์นี้ มันวิ่งถึงกันนะในเรื่องเหล่านี้ เพราะท่านเห็นคุณค่า เห็นบุญเห็นคุณของตันโพธิ์ ตั้ง ๗ อาทิตย์แยะ แห่งละ ๗ วัน ผมก็ลืมน ๆ ในพุทธประวัติก็มีที่ยกตันโพธิ์ขึ้นเป็นคู่เคียงของศาสนานั่นนะ นี่ละก็คือพระองค์ทรงเห็นคุณค่าของตันโพธิ์ พุทธภาษาของเรานี้ก็เรียกว่าเห็นบุญเห็นคุณ จึงแสดงกตัญญูขึ้นมาต่อตันโพธิ์ที่พระองค์ตรัสรู้

ที่นี้อาหารชนิดใดที่เราเคยขบเคยฉันมา ตั้งแต่เวลาต่อสู้กับกิเลสแบบสมบุกสมบัน แบบรอดเป็นรอดตายมานั้น มีอาหารประเภทใดบ้าง นี่ซิพอมานเจอเข้าที่ไรมันไม่ได้ชินนะ มันหากเป็น สะดุดก็ก๊ก ๆ เลย พวกหน่อไม้ พวกผักอะไร..ผักกระโดน กระเดียน ผักเครื่องของป่านั่นแหละ มันสะดุด ๆ นะ มันเหมือนกับว่าเป็นคู่มือคู่มือสหาย คู่พึงเป็นพึ่งตายกันมาแต่ก่อน มันเป็น มันไม่ได้ชินนี้ ทุกวันนี้ก็ไม่ชิน

ผักอะไร เขาเรียกโหระพาอะไรหอม ๆ นั้น นั้นก็มีอยู่บนเขา นะ มีอยู่ตามน้ำซับน้ำครำ พวกนี้มีแต่มันเป็นเถาวัลย์ไม่ใช่เป็นต้นนะ คือมันเป็นเถาเกิดอยู่ตามน้ำซับน้ำครำ เขาเรียกน้ำครำ ให้โยมแหละเขาไปเด็ดมากิน วันละยอดสองยอดเรื่อยแยะ ถ้าวันไหนมีพริกมีอะไรก็ให้เขาไปเด็ดเอามากิน เพราะเราอยู่อย่างนั้น อยู่ใกล้ ๆ มันก็มี บางแห่งอยู่ใกล้ ๆ กับที่เราฉันเลยก็มี

พระกรรมฐานไปอยู่ที่ไหนต้องมีน้ำ ไม่มีได้เหรอ แล้วก็ผักมันมีหลายชนิด อย่างธรรมลี นี่เป็นนักกินผัก คนจังหวัดเลย เรายังสู้ธรรมลีไม่ได้นะ เรื่องนักกินผัก อู๋ย กินได้หมด กินเกลี้ยง แดกฉาน ผักชนิดต่าง ๆ มีเยอะนะในป่า องค์หนึ่งรู้อย่างหนึ่ง ๆ

นั่นแหละที่ได้กินผักหลายต่อหลายชนิด ก็เพราะองค์หนึ่งรู้อย่างหนึ่ง ๆ เวลาเอามากินนะ เคยพบกับเพื่อนกับฝูงหลายจังหวัดต่อหลายจังหวัดนี่นะ องค์นั้นชำนาญกินผักอันนั้น องค์นั้นชำนาญผักอันนั้น ๆ องค์นั้นชำนาญผักอันนั้น ที่นี้หลายองค์ต่อหลายองค์พบกันหลายครั้งหลายหนก็จำได้ซี มันก็กว้างขวางไปเอง

นี่ทุกวันนี้ ผักเหล่านั้นมาผ่านนี้มันจะสะดุดหัวใจ มันไม่ได้ชินนะ อย่างผักกระโดนอย่างนี้ก็เหมือนกัน นั่นผมกิน ผักอะไรหอม ๆ ที่ว่าโหระพาอะไรเพอ มันอยู่ตามน้ำซับน้ำคร่า แล้วก็หน่อไม้ อยู่ในป่ากินแต่หน่อไม้ ถ้าเป็นหน่อไม้หน้าหน่อไม้ สำคัญที่ผักนั้นแหละ ไปบิณฑบาตก็เราไปหาอย่างนั้นนะ ไม่ใช่มันไม่มีหน่า หรือเราไปถูกที่แร้นแค้นกันดาร ไม่ใช่อย่างนั้นนะ เป็นเพราะเราไปหาเอง

บ้านไหนคนนับถือมาก ๆ ยุ่งมาก อาหารการบริโภคมาก เขากวนไม่ได้ภาวนาก็เราหาภาวนาอย่างเดียวนี่ เพราะฉะนั้นที่ไหนที่เห็นว่าเป็นความสะดวกในการภาวนาเราจึงชอบที่นั่น ก็ที่คนไม่ยุ่งนั่นเอง เมื่อคนไม่ยุ่งอาหารก็ไม่ค่อยมีละ และนอกจากนั้นยังไปหาบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ๓-๔ หลังคาเรือนบ้าง ๙ หลัง ๑๐ หลังคาเรือนบ้าง ก็อยู่อย่างนั้น ถ้าเราไม่ฉันทันทีวันนี้ก็ไม่ได้พบคนละ พบแต่เราคนเดียว เขาก็ไม่มา มาหากันอะไร เขาก็ไม่ใช่เป็นคนยุ่งกับพระด้วย เราก็คงไปหาที่เช่นนั้นด้วย แน่ก็อยู่สบาย

นั่นแหละที่ได้พืดกับกิเลสทั้งวันทั้งคืนเห็นดำเห็นแดงกัน ข้าวไม่กินภาวนายังดีหลายวันกินทีหนึ่ง หลาย ๆ วันถึงกินทีหนึ่ง สมาธิก็แนว พอทางด้านปัญญานี้ก็เหมือนกัน ปัญญาที่คล่องตัวถ้าอดอาหารนะ มันช่วยกันจริง ๆ นี่หมายถึงสำหรับผมเอง จะว่านิสัยหยาบอะไรก็แล้วแต่เถอะ เรื่องอาหารนี้สำคัญมากกับเรา เพราะฉะนั้นเราจึงได้ต้องเสีย เพราะเราชอบอด เนื่องจากว่าอดอาหารแล้วภาวนามันช่วยได้นี่นะ ไม่ได้บังคับบัญชาอะไรกันมากนัก

ถ้าฉันอึด ๆ แล้ว ไอ้โห ชี้เกียจก็มาก นอนก็เก่ง ราคะตัณหาที่มักเกิด ได้ระวังอันนี้ละมากนะ คือธาตุขันธ์เวลามันคึกคะนองมันเป็นของมันนะ เราไม่ได้ไปคึกคะนองกับมัน ไม่ได้ไปสนใจยินดีใยดีกับมันก็ตามนะ แต่เรื่องธาตุเรื่องขันธ์เป็นเครื่องเสริมมันแสดงออกมาเราก็รู้ อย่างอาหารดี ๆ ตามสมมุตินิยมนี้ด้วยแล้ว พวกผัด ๆ มัน ๆ โห เก่งมากนะ ได้ระวัง ผมไม่ได้กินแหละ ถึงจะไปในเมืองในที่ไหน จำเป็นก็กินนิด ๆ ระวังขนาดนั้นนะ

อาหารสัปปายะ อาหารเป็นที่สบาย ในธรรมที่ท่านสอนไว้ว่าที่สบาย สบายในการภาวนาต่างหากนี้ ไม่ได้สบายเพื่อราคะตัณหาเกี่ยวกับธาตุขันธ์นี่นะ อาหารสัปปายะคืออาหารเป็นที่สบายในการภาวนา กินแล้วธาตุขันธ์ก็ไม่กำเริบ การภาวนาก็สะดวก

สบาย นั่นอาหารสัปปายะ ท่านหมายเอาอย่างนั้นต่างหาก เพราะฉะนั้นจึงต้องได้ รั่มัตระวัง โอ้ย กินแบบนักโทษนั่นแหละพุดง่าย ๆ

เรายังไม่ลืมท่าน....วัดนรนาถฯ ท่านพุด เอ้อ ท่านพุดแปลกนะ คุยกับท่าน ท่านพุดเป็นธรรมะนำฟังอยู่นะ เพราะท่านสนใจภาวนาตลอดนี้ ท่านว่า โอ้ ผมอยู่ใน กรุงเทพฯ นี้ ไม่ได้ฉันอาหารกรุงเทพฯ ร้อยเปอร์เซ็นต์หรือกนะท่านอาจารย์ ว่าอย่าง นั้นนะ ทำไม่ถึงไม่ฉันร้อยเปอร์เซ็นต์ โอ้ย ถ้าฉันพวกอาหารประเภทโลก ๆ ไม่ได้นะ แก่ปานนี้ราคาหมันก็แสดงเหมือนกัน คือมันเสริมท่านว่า ต้องได้รั่มัตระวัง ฉันทองแห่ง ๆ เห็ง ๆ ไปอย่างนั้นแหละท่านว่า อยู่ในกรุงเทพฯ ก็จริง หยิบเล็ก ๆ น้อย ๆ ไป ไม่ได้ฉันอะไรเต็มเม็ดเต็มหน่วยแหละ

แต่ธาตุชั้นธัมมชอบ ท่านก็ว่าอย่างนั้นแหละ ท่านก็พุดถูกนี้ แต่ธรรมไม่ชอบนั้น ชีท่านว่า ฉันลงไปแล้วมันก็เป็นโทษกับเรานี้แหละ การภาวนาไม่สะดวก ท่านว่าอย่างนี้ คือท่านภาวนาอยู่เป็นประจำทุกวัน ถ้าฉันแห่ง ๆ ฉันอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปอย่างนั้น แล้วภาวนาก็สะดวก นั้น จิตใจก็ไม่ตื่นไม่ติด เพราะไม่มีอะไรเสริมมัน ธาตุชั้นธัมมไม่เสริม มันท่านว่า นั้น

ผมก็ เอ้ ท่านพุดนำฟัง เพราะเป็นคำพุดที่เราเคยปฏิบัติอยู่แล้วมาตั้งเดิมตั้งแต่ เราออกปฏิบัติ เราปฏิบัติอย่างนั้นนี้ เวลาท่านพุดตรงกับความจริงทำไมจะไม่ยอมรับ กัน เอ้อ มันเข้าที่แล้วนี้พุดนี้แหละ เพราะเราเป็นอย่างนั้นนี้ อดอยากขาดแคลนจริง ๆ ใน หัวใจของเรา บังคับให้มันอดอยาก จนกระทั่งพรรษาที่ ๑๖-๑๗ ล่วงไปแล้วนี้แหละ ถึงได้ปล่อย ก็เป็นจังหวะหรือเป็นเวลาธาตุชั้นธัมมไม่ค่อยจะติดต่อกับอาหารอะไรนักละ นะ อายุ ๓๖-๓๗ ไปแล้วนะ อย่างนั้นก็ฉันไปมันถึงค่อยสะดวก เรียกว่ามันไม่มีอะไร ฉันทสบาย

จากนั้นก็เสริมมัน เสริมธาตุชั้นธัมม คือมันไม่อยากจะขบจะฉันทอะไร ต้องได้ส่ง เสริม เช่นนมอย่างนี้ แต่ก่อนผมไม่แตะเลยนะนม ตั้งแต่เรียนหนังสืออยู่มันก็เป็น รู้ชัด ๆ จึงไม่เอา เรียนหนังสืออยู่ผมก็ไม่เอานะ ไม่นั้น ได้มาเวลาเขาเอามาถวาย..มี เรียน หนังสือเขามาถวายนี้ก็เอาถวายครูบาอาจารย์ไป เราไม่เอา

อย่างทุกวันนี้ฉันลงไปมันก็เหมือน ๆ อะไร มันไม่ได้เสริมนี้ ฉันทอะไรลงไปที่ว่า มันเคยเสริมแต่ก่อน ๆ มันไม่ได้เรื่องทั้งนั้นแหละเตี้ยนี้อาหารการบริโภค เพราะธาตุ ชั้นธัมมอ่อนตัวพอแล้ว มีแต่จะทรุดลงไปเรื่อย ๆ แต่ก่อนได้รั่มัตระวังกันทุกอย่างนั้นแหละ ไม่รั่มัตระวังไม่ได้นักภาวนา จะเห็นแก่ลิ้นแก่ปากไม่ได้นะ ต้องได้มองดูธรรมอยู่ตลอดเวลา อยากรขนาดไหนก็ไม่เอาถ้าเห็นว่าเป็นข้าศึกต่อธรรมแล้ว ต้องได้บังคับกันอยู่ตลอด นั้น แหละถึงได้เรียกว่าเป็นเหมือนนักโทษ

การฝึกจิตกรรมฐานเจ้าของนี้มันเหมือนนักโทษดี ๆ นี่เคยทำมาแล้วไม่ใช่มาพูดเฉย ๆ นะ เราเคยทำมาแล้ว ก็พูดได้อย่างเต็มปากละซิ อยู่ในป่าในเขาอยู่เงียบ แหมมันสงบเอาจริง ๆ นะ ปรากฏว่าใจดวงนี้นะมันเหมือนครอบโลกธาตุนี้ ความสว่างกระจ่างแจ้งของจิต ความสงบของจิตนะ มันเหมือนไม่มีอะไรในโลกนี้เลย มันกังวลอยู่แต่ความรู้เจ้าของนี้ปรากฏว่า นั่นฟังซิ แล้วไม่มีอะไรที่มันกังวลอยู่ด้วยความรู้

คือความรู้ที่เด่นขนาดนั้นนะ มันกังวลอยู่ด้วยความรู้ สว่างกระจ่างแจ้งเป็นแบบอัศจรรย์พูดไม่ถูก อยู่คนเดียวอย่างนั้น ๆ เหมือนมันครอบโลกธาตุไปหมดด้วยความรู้ที่สว่างไสวที่ โอ๊ย พูดไม่ถูก เรื่องเงียบนี่เงียบขนาดนั้นนะ ก็ไม่มีอะไร ในเขาจะไปมีอะไร มันถึงได้เห็นชัดในหัวใจของเรา

เวลาเริ่มภาวนาที่แรก ก็เมื่อหัวใจทำงานตบตบ ๆ ก็ฟัง ที่นี้พอมันเพลินในเรื่องการภาวนาไปแล้วเลยหายเงียบไปเลย ใจตบตบ ๆ ก็หายเงียบไป ผลสุดท้ายร่างกายก็หายไปตาม ๆ กันเลย นั่นถึงวาระมันหายมันหายไปอย่างนั้นนะ จิตมันรู้ ไม่ทราบว่าจะอยู่ทางสูงทางต่ำรู้อย่างไรต่ออย่างไร หากปฏิเสธไม่ได้นะคำว่ารู้นี้แหละ หากไม่ได้กำหนดกฎเกณฑ์ว่ารู้อยู่สูงอยู่ต่ำอยู่กับอะไร อยู่กับร่างกายหรือไม่ร่างกาย

นี่พูดถึงเวลาฝึกกรรมฐานเจ้าของ อาหารต้องมีแต่อาหารอย่างว่าละ เช่น ข้าวเปล่า ๆ ไม่ต้องพูดละ จนชิน..เรื่องฉันข้าวเปล่า ๆ อยู่ในป่าในเขา บางทีถ้าสมมุติว่าเขาตำน้ำพริกมาให้เขาก็ใส่ปลาร้าเสีย ปลาร้าก็เป็นปลาร้าดิบ อย่างนี้ก็ฉันไม่ได้เสียจะว่าอย่างไร เพราะไม่ได้มีใครตามมานี่ เขาจะตามมาอะไร เราก็ไม่ให้เขาตามนี่ เราไม่ต้องการยุ่ง บางทีเขาก็ตำน้ำพริกให้สักห่อหนึ่งมา น้ำพริกถ้ามีแต่พริกล้วน ๆ เราก็ฉันได้ แต่นี่มีปลาร้าอยู่นั้น ปลาร้าดิบนี่เขาไม่ใส่ปลาร้าสุก ก็กินไม่ได้เสีย

นี่พูดถึงเรื่องการขบการฉัน ฉันข้าวเปล่า ๆ มันฉันได้มากแค่ไหน สองสามคำก็อิ่มแล้วจะไปฉันได้มากอะไร ที่นี้เดินจงกรมตัวปลิวไปเลย นั่งภาวนานี้เป็นหัวต่อ ไม่มีโงกมึ่งว่ง มันก็บ่งให้เห็นได้ชัด ๆ ว่า เพราะอาหารนั่นเองทำให้โงกมึ่งว่ง นี้มีแต่ข้าวเปล่า ๆ มันก็ไม่มึ่งว่ง แล้วประการหนึ่งข้าวเปล่า ๆ มันไม่ฉันได้มากนัก ถ้ามีกับดี ๆ ก็ฉันได้มาก ฉันได้มากก็นอนมาก ชี้เกียจมากนะซี โงกมึ่งว่ง นั่งสัปหงกงกกันไปละ ก็เคยเป็นอยู่แล้ว รู้อยู่ ไปอยู่อย่างนั้นมันไม่ฉันอาหารอย่างนั้นนี่นะ

นี่ละบังคับเอานะ เราไม่ชอบแต่ธรรมท่านเป็นอย่างนั้น เราชอบธรรมเราต้องดำเนินตามธรรม อาหารที่ไหนมันก็มีนี่นะ เราเข้ามาทำไมอย่างนี้ เนะ เรามาหาธรรมเมื่อหาธรรมก็ดำเนินตามธรรมซี นี่มันบังคับให้เป็น เพราะฉะนั้นจึงอดบ้างอึดบ้าง อยู่ไป ขอให้ใจได้สะดวกสบาย

บางทีนี่ก็พูดมันสุดมันสิ้นไปเสียว่า บางทีมันเป็นเหมือนกันนะ ทั้ง ๆ ที่ราคา
 ตัณหากี่มีอยู่นะ แต่เวลาไปอยู่ในแดนทรมาณอย่างนั้น มันเหมือนกับเป็นพระอรหันต์
 น้อย ๆ ขึ้นมา ไม่มีอะไรเลยในหัวใจ ปรากฏว่ามันเหมือนเป็นพระอรหันต์น้อย ๆ ขึ้น
 มาองค์หนึ่งในเขาในป่า จิตมันสว่างไสวมัน โอ..นี่เห็นชัด ๆ อยู่ นี่ มันเป็นเรื่องอัศจรรย์
 อยู่ในหัวใจเจ้าของ มองลงไปนี่มันสว่างจ้าอยู่ ซึ่งแต่ก่อนมันมืด มันเป็นถ่านไฟดำ ๆ
 เราก็ก็นั่งอยู่ ถ่านไฟแดง ๆ ด้วยไฟเราก็ก็นั่งอยู่ อันนั้นมันไม่เป็น มันสว่างจ้าอยู่ในหัว
 ออกนี่ ความรู้มันมีอยู่ตรงนี้

เพราะฉะนั้นถึงยันกับพวกปริยัติทั้งหลาย ปริยัติเรียนต้องขึ้นสมองเรอบอก ถ้า
 เป็นภาคความจำต้องขึ้นสมอง สมองทำงานความจำจนสมองที่อ เราก็ก็นั่งเรียน มีแต่
 บังคับจะให้เรียน ๆ ให้จำ ๆ จนกระทั่งสมองที่อไม่ทำงานเลย หยุดเอาเฉย ๆ คือสมอง
 ไม่ทำงานให้ มันที่อหมด

ทีนี้เวลามาภาคปฏิบัติมันไม่ได้ขึ้นสมองนะ มันอยู่ที่กลางนี้ เห็นชัดขนาดนี้จะ
 ว่าไง ก็มันเห็นอยู่นี่ ภาคความจำมันอยู่สมอง ภาคความจริงมันเข้าอยู่ในหัวใจ อยู่ตรง
 กลางนี้ พอจิตสงบก็สงบตรงนี้ สงบอยู่ตรงนี้ ทีนี้เวลาสว่างไสวก็ก็นั่งสว่างไสวตรงนี้ มัน
 หนักมันเบาขนาดไหนในเรื่องอารมณ์ของจิตที่เกี่ยวข้องกับจิต ก็เป็นอยู่ตรงกลางนี้ ไม่
 ได้เป็นอยู่บนสมองนี่นะ มันก็เห็นได้ชัดละซิ ตลอดไปเลย จนกระทั่งมันจะสว่างขนาด
 ไหน ละเอียดขนาดไหน มันก็เป็นอยู่ตรงกลาง ๆ อยู่จั้น ไม่ได้ขึ้น นี่เห็นได้ชัดทีเดียว

ที่ท่านกล่าวไว้ในบาลีเป็นพุทธพจน์นะ ท่านกล่าวไว้ว่าจิตนั้นอยู่ตรงกลาง และ
 อยู่ในหัวใจเป็นที่อันหนึ่งของจิตว่างั้น ท่านว่า คุหาสยํ หทยํ ในหัวใจมันอยู่ตรงกลาง
 ในเวลาจิตสงบ เริ่มจากสงบเข้าไป ๆ มันก็รู้ที่อยู่ภายใน ๆ นี้ไม่ได้มารู้ข้างบนนะ มันเป็น
 อยู่ข้างในตรงกลาง ๆ นี้ จนกระทั่งถึงความสว่างไสว ไม่ว่าจะขึ้นของสมาธิที่สงบตัวก็อยู่
 ตรงนี้ ชั้นของปัญญาที่เบิกอะไรต่ออะไรออก ก็สว่างไสวอยู่ภายในนี้ ละเอียดเข้าไป
 ขนาดไหนก็อยู่ตรงกลาง ๆ ตลอดเลย ไม่ได้เคยปรากฏว่าอยู่บนสมอง นอกจากเรียน
 นั้นเห็นได้ชัดเรียน ว่าสมองทำงานจริง ๆ ภาคภาวนานี้ไม่มีขึ้นสมองเลย อยู่ตรงกลาง

แล้วก็เห็นเป็นสักขีพยานอีก ตอนที่ว่าจะตายนั้น ตอนที่ถ่าย ๒๕ หน อาเจียน ๒
 หนนั้นมันก็อยู่ตรงนี้ โอ เวลาอาเจียนนี้มันพุ่งไปติดฝาโน้นนะความแรงของมัน อาเจียน
 นี้เศษอาหารนี้พุ่งจากนี้ติดฝา ทีนี้ก็อ่อนลงทันทีเลยนะ อ่อน มันจะไปละ เห็นได้ชัดที่
 เดี่ยวอ่อนลง ๆ อย่างรวดเร็ว แล้วความรับผิดชอบของร่างกายส่วนต่าง ๆ ที่อยู่ในตัว
 ของเรานี้ ช่างล่างก็ขึ้นมา ช่างบนก็ลงไป ลงไปตรงกลางนี้นะ ความรับผิดชอบของจิต
 ที่ชานออกไปตามร่างกายส่วนต่าง ๆ นี้หัดตัวเข้ามาอย่างรวดเร็วทีเดียว ช่างล่างก็ขึ้นมา

นี่ เรานั่งอยู่เชียงส้วม แต่แปลกอยู่ไม่ล้นนะ ก็มันรู้ตัวอยู่ไม่ได้เฉล่อนี้ เวลามันหดเข้ามา มันหดเข้ามาตรงกลาง คีระชะเรานี้ก็ลงมา ข้างล่างก็ขึ้นมาอยู่ตรงกลาง

จากนั้นมาก็ปล่อยเลย หมด ร่างกายก็เป็นเหมือนท่อนไม้ท่อนฟืน ตาไม่ใช่ตา บอดนะ มันเลยบอด คือฟังแต่ว่าท่อนไม้ท่อนฟืนก็แล้วกันเถอะ ตาจึงไม่มีความหมาย ตาก็เป็นฟืนไปหมด หูเป็นฟืนไปหมดนั่นแหละ คือไม่มีคำว่าบอด มันเลยบอด เพราะ บอดเช่นเราหลับตานี้เรายังเห็นดำ ๆ หูหนวกเราอุดหูเรานี้ยังได้ยินเสียงอ้อ ๆ ของมัน อันนี้มันเป็นท่อนไม้ท่อนฟืนไปเลย ประสาทส่วนต่าง ๆ หมด นั้นฟังซิ แล้วก็ท่อน ไม้ไปหมด

เวทนาของกายที่เป็นอย่างสาหัสนั้นก็ดับวูบหมดเลยไม่มีอะไรเหลือ ร่างกายดับ ทุกขเวทนาในร่างกายที่มันอ่อนลงมา ตอนมันจะตายนั้นละที่ร่างกายเวทนาที่เป็นอย่าง สาหัสนั้นละมันอ่อนตัวลง ๆ คือเวทนามันเต็มที่แล้วมันอ่อนตัวลง ๆ คือมันจะไป พอ อ่อนตัวลงมันก็เข้าไปจุดกลางแล้วก็ดับเลยเวทนา ทุกขเวทนาที่เป็นอย่างสาหัสดับวูบลง พร้อมกันกับกายหมดความหมายนะ พอกายหมดความหมายทุกขเวทนาจึงหมดความ หมาย หมดไม่มีอะไรเหลือเลย นั้นฟังซิ ยังเหลือแต่ความรู้อันเดียวเท่านั้น ความรู้นั้น เราก็ดูไม่ถูกนะ คือตอนที่มันส่องใสเราก็รู้ว่ามันส่องใส แต่ก่อนรู้กันทุกระยะ ๆ แต่ ตอนนั้นคำว่าส่องใสหรือเศร้าหมองมันก็ไม่มี ในตอนที่ว่ามันจะตายนั้นนะ ก็เรื่อยมาจน กระทั่งทุกวันนี้แหละจะว่าอะไร มันเป็นไปละ

ทีนี้พอมันมีสักแต่ว่ารู้อันนั้น แต่แปลกอยู่นะ สังขารมันยังใช้ได้อยู่ ความปรุง ของจิตยังใช้ได้อยู่ ทั้ง ๆ ที่ตา หู จมูก ลิ้น กายทุกส่วนเป็นท่อนไม้ท่อนฟืนไปหมดแล้ว หมดความหมายแล้ว แต่ทำไมสังขารนี้อยู่ในวงชั้นมันปรุงได้ เห็นได้ชัด ๆ นี้จะว่ายัง ไง ถ้าว่าชัดแย้งกันตรงไหนก็ยอมรับว่ามันชัดแย้ง เพราะมันปรุงได้อยู่นี้ ร่างกายทุกส่วน หมดความหมายไปแล้ว แต่ความปรุงอันนี้...หรือมันเกี่ยวกับจิตอย่างว่านะ เพราะปรุง ออกมามันก็ออกมาจากจิต สัญญาก็ออกมาจากจิตก็ถูก

มันปรุงของมันว่า หือ จะไปเดี๋ยวนี้เขียวหรือ ตอนมันหดเข้ามาแล้วเรียบร้อย หมดทุกสิ่งทุกอย่าง ว่าเหมือนมันยังเปอร์เซ็นต์เดียว เรียกว่า ๙๙% ก้าวเข้ามาถึง ๙๙ % พอ ๑๐๐% ก็ดีดพับออกเลย ประโยคหลังประโยคสุดท้ายก็จิตเคลื่อนออก แต่นี้ยังไม่เคลื่อน แต่มันปรุงได้ทั้ง ๆ ที่มีแต่ความรู้ที่สักแต่ว่ารู้อันนี้ ร่างกายก็หมดความหมาย เวทนาจึงหมดความหมายไม่มีอะไรเหลือแล้ว ก็เหลือแต่สักแต่ว่ารู้อันนี้ ปรุงขึ้นมาว่า หือ จะไปเดี๋ยวนี้เขียวหรือ เอ้า ไปก็ไป ว่างั้นนะ

แปลกอยู่นะ เอ้า ไปก็ไป กำหนดบับลงไปอีก เหมือนกับจะเสริมให้มันไป จะ ช่วยให้มันไปเลย เอ้า จะไปก็ไป มันก็ตั้งท่าไปตั้งหน้าไป พุดง่าย ๆ นะ แต่แล้วมันกลับ

ไปสนับสนุนกัน พอจ่อจิตเข้าไปตั้งทำอะไรอยู่ที่นี่ อยู่กับผู้รู้เท่านั้นไม่ได้อยู่กับอะไร เท่านั้นแหละ แล้วทำไมความรับผิดชอบของจิตนี้ชานออกไปอีกนะ แทนที่จะไปกลับไม่ไปชานออกไปอีกนะ ทางนี้ก็ขึ้นมา ทางนั้นก็ลงไปข้างล่าง ลงไปทั่วสรรพางค์ ออกทั่วสรรพางค์ร่างกายอย่างรวดเร็วเลย หือ ไม่ไปหรือ ไม่ไปก็อยู่ซี ว่างั้น เอ้ มันก็คิดได้นี่นะ มันแปลกอยู่นะ สังขารนี้มันปรุงได้

ที่นี้พอความรู้ที่ชานออกไปทั่วสรรพางค์ร่างกายแล้ว ตาก็เริ่มรู้ว่ามันฝ้าฟาง หูก็เริ่มรู้ได้ยินเสียงอย่างนั้นละ นี่มันออกไป พอความรับผิดชอบมันออกไปสู่อวัยวะส่วนต่าง ๆ ประสาทส่วนต่าง ๆ มันก็รับทราบของมัน แต่ก่อนนี้เจียบหมดเลยมีแต่รู้อันเดียว นั่นละ ๙๙% ถ้าสมมุติว่าจิตมัน ถ้าเป็นอาการอีกสมมุติหนึ่ง คือสมมุติสุดท้ายก็ว่า แสดงอาการสุดท้ายเปอร์เซ็นต์ที่ร้อย ก็เรียกว่าแย็บ ความเคลื่อนไหวของจิตที่ออกจากร่างนี้ไปเลย ๑๐๐% เขาเรียกว่าตายเลย

นี่ก็ทำให้คิดเหมือนกันว่า คนเราถ้ามีสติดี ๆ มีสติอยู่แล้วเราจะทราบ เวลาตายนี้คนเวลาจะตายจริง ๆ เวทนาจะดับหมดนะ เวทนาจะไม่มีเหลือเลย ทุกขเวทนาจะดับหมด ถ้าจะตายจริง ๆ ในขณะที่จะตาย ก่อนจะตายนั้นจะเห็นชัดเจนว่าเวทนานี้ดับหมดแล้วจิตถึงจะเคลื่อนตัวออก จิตดวงนี้เคลื่อนออกละ แต่ที่มันไม่รู้อย่างนั้นชิตคนเรา บางทีทั้งเนื้อทั้งตัว เลยไม่รู้วาทุกขเวทนาเป็นยังงัย มันหมดสติสตั้งไปเลยนั้นก็มียะอะ ถ้ามีสติแล้วก็อย่างว่านี่ ต้องรู้

เวลาจะตายจริง ๆ นี้ทุกขเวทนาต้องดับหมดไม่มีอะไรเหลือ แล้วจิตถึงจะเคลื่อนออก นั่นหมายถึงการถ่ายที่ว่าถ่าย ๒๕ หนนี้ แต่โรคหัวใจผมนี้ไม่ถึงนั้นนะ เพียง ๙๘ เท่านั้นไม่ถึง ๙๙% คำว่า ๙๘ เป็นยังงัย เราจะพูดได้แค่ ๙๘ กับ ๑๐๐% คือต่ำลงมากกว่านั้นเราพูดไม่ถูกนะ อันนี้มันมีจุดที่พูดได้ เช่นอย่าง ๙๘% นี่มันรวมตัวเข้าไปโรคหัวใจนี้ละ เวลามันอ่อนตัวเต็มที่แล้วมันรวมตัวเข้าไป มันไปเหนื่อย ละเอียดอยู่ที่ตรงหัวใจ นอกนั้นมันปล่อยมาหมดนะ ปล่อยหมด แต่ตรงนี้มันไม่ปล่อยนี่ คืออวัยวะส่วนละเอียดที่เป็นทุกขเวทนาส่วนละเอียดนี้ มันเป็นอยู่ในหัวใจนี้ เป็นอยู่ตรงกลางพูดง่าย ๆ มันไม่ปล่อย จึงเรียกว่า ๙๘%

ถ้าหากว่ามันจะไปจริง ๆ มันต้องปล่อยนี้อีกทีหนึ่งแล้วเป็น ๙๙ อย่างที่ว่ามัน ละ จากนั้นใจก็ออกจากร่าง นี้โรคหัวใจเป็นแค่ ๙๘ คือมันปล่อยเข้าไปหมดแล้ว ก็เหลืออยู่น้อยอย่างละเอียด จุดที่มันอ่อนเพลียเต็มที่ มันมาอยู่ตรงนี้ ภายเวทนาส่วนละเอียดมันมีอยู่ตรงกลางหัวอก ส่วนเหล่านั้นมันปล่อยมาหมด แต่ก่อนมันเหนื่อยมาหมดเหล่านี้ มันเหนื่อย ๆ ที่นี้มันปล่อยความเหนื่อยเหล่านั้นมาหมด มาเหนื่อยตรง

กลางหัวอกจุดเดียวนี้ จึงเรียกว่า ๙๘% ออกจากนั้นแล้วมันนับไม่ได้ ผมไม่สามารถจะพูดได้ว่าก็เปอร์เซ็นต์ มันเห็นได้ชัดเจนอะ ๙๙ กับ ๙๘% นั้น จิตจะเคลื่อนตัว

พากันตั้งใจภาวนานะอย่างอนใจ นอนใจกับนอนจมมันอันเดียวกันแหละ ให้เราได้เบาใจกับหมู่เพื่อนที่ตั้งหน้าตั้งตาประกอบความพากเพียร อย่าให้ได้หนักใจกับหมู่เพื่อน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผู้มาเพื่อมุ่งธรรมมุ่งธรรมทั้งนั้น ส่วนหยาบ ๆ อย่าให้มากระเทือนกันนะ ส่วนหยาบ ๆ กิเลสหยาบ ๆ อย่าให้ออกมาเพ่นพ่านในวงพระวงเณร วงปฏิบัติเรา มันชายขี้น้ำแท้ ๆ นะ มันชายจริง ๆ ความกระตบกระเทือน ความทะเลาะเบาะแว้ง ความไม่ลงรอยกัน เหล่านี้เป็นเรื่องของกิเลสตัวหยาบ ๆ อย่าให้มันออกมาในวงธรรมะของเราเป็นอันขาด จะเป็นการขายเนื้อขายตัวอย่างมาก อย่างเหลวไหลเลย ดูไม่ได้ จะเป็นเหมือนกับจาร์กเข้าสู่หัวใจ จนกระทั่งวันตายก็ลืมไม่ได้แบบนี้ ถ้าเป็นชนิดอย่างนี้

ผมถ้าอยู่คนเดียวอารมณ์อันเดียวนี้มันอยู่ได้สบาย ไม่ยุ่งกับอะไร ออกจากนั้นก็เข้าทางจงกรม เดินจงกรมบ้างอะไรบ้างตามภาษาของเจ้าของนั้นแหละ อย่างนั้นสบาย หากไม่จำเป็นจริง ๆ ผมไม่อยากจะเกี่ยวกับแขกกับคนหรืออะไร ๆ แต่มันหากจำเป็นจะว่ายังไง เขาก็มาด้วยน้ำใจอันหนึ่ง เราก็เล็งเห็นน้ำใจของเขา หัวใจเขานั้นแหละเรื่องมันเช่นเดียวกับเราเคยเห็นหัวใจเราที่มุ่งต่อครูบาอาจารย์ทั้งหลาย นั่นเอาหัวใจเจ้าของ ออกกางแล้วก็ปฏิเสธกันไม่ได้ปิดกันไม่ได้คนเรา ก็ต้องยอมรับกัน ยากลำบากก็ต้องดูแลกันไปอย่างที่เป็นมานี้แหละจะว่ายังไง

อย่าว่าแต่ประชาชนญาติโยมเลย แม้แต่พระเณรทั้งหลายนี้ทำไมใครจะไม่ทราบ ว่ามากขนาดไหน นี่ถ้าธรรมดาจะรับกันไว้ทำไมเอานักหนา นั่น แต่ก็รับด้วยเหตุนี้เอง ละ ขอให้ท่านทั้งหลายได้เห็นใจ ที่ผมได้รับไว้ก็ด้วยใจที่บริสุทธิ์จริง ๆ ด้วยความเมตตาต่อหมู่ต่อเพื่อน

และผู้ที่จะแนะนำสั่งสอนทุกวันนี้ก็ไม่ใช่คุณนะ มันหายากนะ สอนภาคปฏิบัติทางด้านจิตใจ ใสสอนสุมสุมสุมห่าง ๆ ปลา ๆ นี้เราก็เคยได้ยินมาแล้วเคยเห็นมาแล้ว เราไม่อยากจะฟัง ถึงเราจะขี้ริ้วขี้เหร่ไรขนาดไหนเราก็ไม่อยากจะฟังคำประเภทนั้น เราอยากฟังอย่างถึงใจ ๆ อย่างพ่อแม่ครูจารย์มันที่ท่านเทศน์ให้ฟัง นั่นถึงใจจริง ๆ จนกระทั่งวันตาย ผมไม่มีอย่างอื่น มีแต่ความดูดีจนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายของท่านที่ผ่านมาไป เพราะมันถึงใจ

เอาละเลิกกัน